

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2022

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΤΑ ΑΡΧΑΙΑ

06/06/2022

Θέμα Α

A1.α.

1. Σ
2. Λ
3. Λ

A1.β.

α. 2

β. 1

γ. 2

δ. 1

αξιμπίνίσης

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Θέμα Β

B1.

Ο Αριστοτέλης τεκμηριώνει τον χαρακτηρισμό του ανθρώπου ως ζώου πολιτικού (έχει ήδη προηγηθεί η θεμελίωση της θέσης ότι ο άνθρωπος είναι από τη φύση του ζώο πολιτικό, ον προορισμένο από τη φύση του να ζει σε πόλεις), γίνεται όμως πιο συγκεκριμένος με μια σύγκριση. Ο άνθρωπος έχει στη φύση του την τάση να ζει σε πόλεις περισσότερο από τις μέλισσες και τα άλλα αγελαία ζώα. Σε ένα

ζωολογικό του έργο (Περί τὰ ζῷα ἱστορίαι) ο Αριστοτέλης γράφει ότι *πολιτικά* (με μεταφορική, βέβαια, σημασία) είναι τα ζῷα που αναλαμβάνουν και διεκπεραιώνουν όλα μαζί μια κοινή δραστηριότητα· ως *πολιτικά ζῷα* μνημονεύει —εκτός από τον άνθρωπο— τη μέλισσα, τη σφήκα, το μυρμήγκι και τον γερανό. Στην περίπτωση αυτών των ζώων, το επίθετο «πολιτικός» χρησιμοποιείται για να δηλώσει μια απλούστερη διαδικασία συμμετοχής σε κοινές δραστηριότητες, ενώ όταν αναφέρεται στον άνθρωπο, το σημασιολογικό περιεχόμενο του επιθέτου «πολιτικός» διευρύνεται και δηλώνει πιο πολύπλοκες κοινωνικές διαδικασίες. Αυτό εκφράζεται κι από το ποσοτικό επίρρημα συγκριτικού βαθμού «μᾶλλον», στην πρώτη πρόταση της ενότητας, όπου γίνεται η σύγκριση του ανθρώπου και των αγελαίων ζώων. Για να προωθήσει τη σκέψη του επικαλείται την υπέρτατη αυθεντία, τη φύση, που είναι αλάνθαστο κριτήριο γνησιότητας και αλήθειας και επαναλαμβάνει, ως συλλογισμό αφετηρίας το αξίωμα ότι η φύση δεν κάνει κάτι άσκοπα.

Η φύση δεν κάνει τίποτε χωρίς σκοπό· όλες οι φυσικές διεργασίες κάπου αποβλέπουν. Πρόκειται για φράση που επαναλαμβάνει ο Αριστοτέλης σε πολλές πραγματείες του. Υποστηρίζει ότι στη φύση τίποτε δεν γίνεται μάταια, τα πάντα εξυπηρετούν ορισμένη σκοπιμότητα, από την οποία και νοηματοδοτούνται. Στην ανάπτυξή της η θεωρία αυτή ονομάστηκε αριστοτελική τελολογία. Προνομιακός χώρος της τελολογίας είναι η βιολογία. Σχεδόν όλα τα παραδείγματα που φέρνει ο φιλόσοφος αντλούνται από την έμβια φύση· γίνεται αναφορά στα σχήματα των δοντιών, που είναι όπως είναι για να εξυπηρετούν την πρόσληψη και επεξεργασία των τροφών, στις στοχευμένες ενέργειες μυρμηγκιών και μελισσών για την επιβίωση της κοινότητάς τους, στην ύπαρξη και λειτουργία των φύλλων χάριν των καρπών. Βασίζεται, λοιπόν, ο Αριστοτέλης στη βιολογία και επεκτείνει το τελολογικό ερμηνευτικό μοντέλο του και σε άλλα πεδία των φυσικών επιστημών.

Έχοντας υπόψη αυτό μπορούμε να παρατηρήσουμε ότι ο άνθρωπος είναι εφοδιασμένος με τον λόγο. Μια διευκρίνιση σε αυτό το σημείο είναι απαραίτητη προς πρόληψη παρερμηνείας. Απλή φωνή έχουν όλα τα ζῷα με την οποία εκφράζουν τα συναισθήματά τους, ευχάριστα και δυσάρεστα, μεταξύ τους. Η λειτουργία της απλής φωνής σταματάει εκεί. Η απλή φωνή σημαίνει (σημαίνειν < σημαίνω) δηλαδή γνωστοποιεί, δίνει κάποιο σήμα (ταῦτα σημαίνειν ἀλλήλοις) ενώ ο λόγος, η έναρθη

φωνή του ανθρώπου, η γλώσσα, φανερώνει (*δηλοῦν < δηλόω-ῶ*), ξεκαθαρίζει κάτι (ὁ δὲ λόγος ἐπὶ τῷ δηλοῦν ἔστι).

Οι αριστοτελικοί ορισμοί αποτελούνται: α) από μία ή περισσότερες επάλληλες έννοιες γένους, εντάσσοντας έτσι την οριζόμενη έννοια σε μία ή περισσότερες ευρύτερες κατηγορίες, και β) από την ειδοποιό διαφορά, η οποία διακρίνει την οριζόμενη έννοια από άλλες ομοειδείς (αυτές που ανήκουν στο ίδιο γένος). Ο άνθρωπος είναι ζῷον (έννοια γένους) και έχει ως αποκλειστικά δικό του γνώρισμα (*ἴδιον*, ειδοποιός διαφορά) τον *λόγον*, δηλαδή τη λογική και γλώσσα. Του λόγου όμως προορισμός δεν εξαντλείται στη δυνατότητα αίσθησης και έκφρασης των συναισθημάτων αλλά επεκτείνεται στη σκέψη, στην αντίληψη, στην κρίση. Έννοιες όπως το συμφέρον, το βλαβερό, το δίκαιο, το άδικο είναι προϊόντα του λόγου. Ούτε λίγο ούτε πολύ ο λόγος δίνει τη δυνατότητα στα μέλη της κοινότητας της από κοινού αντίληψης των ιδεών και θέσπισης νόμων, κανόνων, θεσμών, αξιών όπως η δικαιοσύνη, η κατεξοχήν αρετή της κοινωνικής ζωής. Με άλλα λόγια, με τον λόγο ο άνθρωπος δεν εκφράζει μόνο συναισθήματα αλλά και αξίες που είναι ανεξάρτητες από τον ίδιο ως άτομο και που εξαρτώνται από την κοινή διαβίωση με τους άλλους, από το κοινό τους αγαθό που είναι η δικαιοσύνη. Η λέξη λόγος χρησιμοποιείται συχνά για να δηλωθούν αεχώριστες μεταξύ τους η λογική (ως ιδιαίτερο γνώρισμα του ανθρώπου και ως διανοητική δραστηριότητα) και η γλώσσα (ως σύστημα σημείων και ως συγκεκριμένη έκφραση). Στο συγκεκριμένο χωρίο ο λόγος αντιδιαστέλλεται προς την φωνήν, και, συνεπώς, έχει ενισχυμένη τη σημασία της γλώσσας (χωρίς να χάνεται βέβαια η σημασία της ανθρώπινης λογικής). Με τη φράση καὶ τῶν ἄλλων εννοεῖ λόγου χάρη, το ὄσιο και το ἀνόσιο, το ὄμορφο και το ἄσχημο, κ.τ.λ. (ο λόγος, φυσικά, είναι γενικά για διάφορες αξίες και για τα αντίθετά τους). Η συμμετοχή του ανθρώπου στα παραπάνω δημιουργεί την πολιτική κοινότητα, όπου η λειτουργία του λόγου είναι καθοριστική. Ο λόγος άλλωστε αποτελεί στοιχείο συνοχής.

Στο κείμενο αναφοράς ο Αριστοτέλης αναπτύσσει την επιχειρηματολογία του μέσω ενός παραγωγικού συλλογισμού και αποδεικνύει ότι ο άνθρωπος είναι «φύσει ζῷον πολιτικόν». Αρχικά, παραθέτει το αξίωμα ότι η φύση δεν κάνει τίποτε δίχως λόγο και αιτία. Έπειτα, επισημαίνει ότι η φύση έδωσε στον άνθρωπο ως εργαλείο τον

λόγο. Συνεπώς, αφού η φύση έδωσε, όχι τυχαία, στον άνθρωπο τον λόγο, δηλαδή το εργαλείο με το οποίο μπορεί να ζει σε πολιτικές κοινωνίες, συνάγεται ότι ο άνθρωπος είναι εκ φύσεως «ζῷον πολιτικόν».

B2.

Η φιλοσοφία, από την ελληνιστική εποχή, έβλεπε ότι ο άνθρωπος δεν είναι πλέον πολίτης μιας συγκεκριμένης πόλης αλλά υπήκοος ενός μεγάλου βασιλείου ή, αργότερα, της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας. Αν οι βεβαιότητες του ανθρώπου αρχίζουν να κλονίζονται μέσα σε αυτό το καινούργιο και ανοίκειο περιβάλλον, αν νιώθει ότι οι δεσμοί του με τη γενέθλια πόλη διαρρηγνύονται, είναι πιθανό να στραφεί στον εαυτό του και να νιώσει ότι δεν έχει πατρίδα ή ότι όλος ο κόσμος είναι η πατρίδα του. Αλλά ποιος είναι ο ίδιος και ποια είναι η θέση του μέσα σ' αυτόν τον κόσμο; Στωικοί φιλόσοφοι, όπως ο Επίκτητος (περ.50-125/30 μ.Χ.), φαίνεται να δίνουν μια απάντηση που ταιριάζει στους ανθρώπους της ελληνορωμαϊκής αρχαιότητας.

Μετά την *προαίρεσιν* και τον *λόγον* το επόμενο χαρακτηριστικό γνώρισμα του ανθρώπου είναι η ιδιότητά του να είναι πολίτης του κόσμου, και μάλιστα ηγετικό μέρος του κόσμου. Ασφαλώς δεν υπήρχε κάποιο παγκόσμιο κράτος, ώστε η έννοια του πολίτη να έχει κυριολεκτική σημασία και ο κόσμος εδώ εννοείται με την πρωταρχική στωική σημασία, δηλαδή ως ένα ενιαίο σύνολο που διέπεται από τον φυσικό νόμο και τη λογικότητα. Η αποδέσμευση από τα όρια της πόλης-κράτους διαμορφώνει σταδιακά ένα ιδεώδες, το οποίο ονομάζεται κοσμοπολιτισμός. Εισηγητές του υπήρξαν οι σοφιστές οι οποίοι διακήρυσσαν ότι οι άνθρωποι είναι οικείοι και συγγενείς. Η έννοια του κοσμοπολίτη θα ξαναχρησιμοποιεί ιδιαίτερα από τα μέσα του 19ου αιώνα σε ένα ολοένα περισσότερο παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον. Έτσι, λοιπόν, η έννοια του πολίτη χρησιμοποιείται μεταφορικά και δεν μπορεί να συσχετιστεί άμεσα με σύγχρονες αναφορές στους ενεργούς πολίτες του κόσμου που συμμετέχουν με ποικίλους τρόπους στη διαμόρφωση και λήψη πολιτικών αποφάσεων με πανανθρώπινη εμβέλεια. Αυτό που διαφοροποιεί, συνεπώς, τον *πολίτην* του Επίκτητου είναι ότι έχει απεκδυθεί τα κατεξοχήν πολιτικά χαρακτηριστικά της συμμετοχής στην *πολιτείαν* και δεν μετέχει σε μορφές εξουσίας μέσα στην πολιτική κοινότητα. Ασφαλώς, πρόκειται για κάτι αναμενόμενο, δεδομένων των πολιτειακών μεταβολών που επέφεραν οι κατακτήσεις του

Αλέξανδρου. Η πολιτική και τα κέντρα εξουσίας είναι πια απόμακρα, απλησίαστα ίσως και ακατανόητα γι' αυτόν.

Η θέση του ανθρώπου στον κόσμο είναι ιεραρχικά η ανώτατη («οὐχ ἔν τῶν ὑπηρετικῶν, ἀλλὰ τῶν προηγουμένων»), αφού («γὰρ») αυτός μόνο χάρη στη λογική φύση του είναι ικανός να κατανοεί τη θεϊκή διακυβέρνηση του κόσμου, και να αξιολογεί τις συνέπειές της. Ο Επίκτητος ζητούσε από τους μαθητές του να σκέφτονται ότι είναι έμβια όντα (πέρα από οποιαδήποτε διάκριση ανάλογα με τη φυλή, την καταγωγή, το φύλο, την οικονομική κατάσταση) προικισμένα με τη λογική. Ως άτομα οφείλουν να ενεργούν σύμφωνα με τη λογική και την προαίρεση στην προσωπική τους ζωή αλλά παράλληλα έχουν και την υποχρέωση να εντάσσονται στο γενικό πλαίσιο του κόσμου και να θυμούνται πως ανήκουν σε μια μεγάλη ομάδα. Με άλλα λόγια ο φιλόσοφος προτείνει στους μαθητές του να συνδυάσουν – όσο πιο αρμονικά γίνεται – την ατομική προαίρεση με τον κοινωνικό τους ρόλο, ώστε να κατακτήσουν την ευδαιμονία. Σύμφωνα με τον στωικισμό, επομένως, καθήκον του ανθρώπου είναι να θέσει τον εαυτό του σε αρμονία με το Σύμπαν, το οποίο, ως λογικό και αγαθό, τού μεταφέρει τις ιδιότητές του. Με το να βλάπτει κανείς τους άλλους, απλώς για να εξυπηρετήσει το υποτιθέμενο ατομικό του συμφέρον, υπονομεύει κατ' ουσίαν την ίδια του την φύση.

Την ανωτέρω άποψη για την ηγεμονική θέση του ανθρώπου μεταξύ των μερών του κόσμου την αιτιολογεί με την φράση «Παρακολουθητικός γὰρ εἶ τῆ θεία διοικήσει καὶ τοῦ ἑξῆς ἐπιλο-γιστικός». Αυτό που κινεί τον κόσμο είναι η πρόνοια, η είμαρμένη –είναι η απαραβίαστη τάξη του κόσμου, μια λογική και συνεκτική δύναμη, ο ίδιος ο λόγος. Όλα γίνονται σύμφωνα με αυτήν, που κάνει όλα τα πράγματα να είναι ενωμένα σε μια παγκόσμια συμπάθεια. Οι Στωικοί την ονομάζουν θεό ή και Δία: η διακυβέρνηση του κόσμου είναι η έκφραση ενός θείου, έλλογου νόμου.

Στη συνέχεια, μέσω ενός ρητορικού ερωτήματος/ερώτησης («Τίς οὖν ἐπαγγελία πολίτου») ο Επίκτητος επιχειρεί να προσδιορίσει την αποστολή του πολίτη της εποχής του. Από τη στιγμή που ο άνθρωπος αυτοπροσδιορίζεται ως πολίτης του κόσμου είναι αναγκαίο να αντιληφθεί ποια είναι η αποστολή του με αυτή την ιδιότητα. Πιο συγκεκριμένα, ο άνθρωπος οφείλει να μην προτάσσει το προσωπικό του συμφέρον («Μηδὲν ἔχειν ἰδίᾳ συμφέρον») και να μην αποφασίζει σαν να ήταν

αποκομμένος από την ολότητα. Ο άνθρωπος εντάσσεται σε μια παγκόσμια κοινότητα, αποτελώντας οργανικό τμήμα της. Έτσι, η ευδαιμονία του ανθρώπου θα εξασφαλιστεί, εφόσον αντιληφθεί το κοσμικό σχέδιο του Λόγου για καθετί και για τον ίδιο, και έτσι καταφέρει και ο ίδιος να ενταχθεί στον κόσμο (κοσμόπολη) και να ρυθμίσει ανάλογα τη συμπεριφορά του. Αυτή τη σκέψη του ο Επίκουρος την καθιστά σαφέστερη με μια παρομοίωση/μεταφορική αναλογία: το χέρι και το πόδι, αν μπορούσαν να αντιληφθούν τη φυσική τάξη των πραγμάτων, δεν θα λειτουργούσαν ποτέ μεμονωμένα και ασυντόνιστα, αλλά πάντοτε αρμονικά και συντονισμένα με το σύνολο του σώματος. Κατ' ανάλογο τρόπο και ο άνθρωπος, αποκτώντας συνείδηση της θέσης του μέσα στον κόσμο, οφείλει να ενεργεί συντονίζοντας τις ορέξεις – επιθυμίες του και τις προτεραιότητές του με τον κοσμικό λόγο και ανάγοντας οτιδήποτε επιλέγει και πράττει στο σύνολο.

Παρατηρούμε λοιπόν ότι για την διατύπωση των παραπάνω απόψεων ο Επίκτητος έχει χρησιμοποιήσει τις παρακάτω γλωσσικές επιλογές:

A) το ρητορικό ερώτημα/ ερώτηση «Τίς οὔν ἐπαγγελία πολίτου», με το οποίο δίνεται μεγαλύτερη έμφαση και ζωντάνια στο λόγο, καθώς δημιουργούν ένα είδος επικοινωνίας/διαλόγου με τον αναγνώστη.

B) την παρομοίωση/μεταφορική αναλογία «ἀλλ' ὡςπερ ἄν, εἰ ἡ χεὶρ ἢ ὁ πούς λογισμὸν εἶχον καὶ παρηκολούθουν τῇ φυσικῇ κατασκευῇ, οὐδέποτ' ἂν ἄλλως ὤρμησαν ἢ ὠρέχθησαν ἢ ἐπανενεγκόντες ἐπὶ τὸ ὄλον.», με την οποία καθιστά παραστατικότερη και πιο κατανοητή τη θέση του ανθρώπου ως οργανικού μέλους της κοσμικής τάξης.

Εναλλακτικά,

- «Ἐπὶ τούτοις πολίτης εἶ»: η χρήση β' ενικού προσώπου είναι χαρακτηριστική στα κείμενα του Επίκτητου, τα οποία έχουν σωθεί από την προφορική του διδασκαλία. Προσδίδει αμεσότητα και ταιριάζει με τον διδακτικό τόνο του κειμένου.
- «οὐχ ἔν τῶν ὑπηρετικῶν, ἀλλὰ τῶν προηγουμένων»: σχήμα ἄρσης-θέσης, μέσω του οποίου διευκρινίζει emphaticότερα τον ηγετικό ρόλο του ανθρώπου στο πλαίσιο της εποχής του.

B3 Εισαγωγή

1- δ

2- α

3- ε

4- β

5- Στ

Περισσεύει το γ

B4

α.

1- ε

2- δ

3- ζ

4- β

5-α

6- Στ

Περισσεύει το γ

β.

Ο **προηγούμενος** ομιλητής κέρδισε τις εντυπώσεις με τις γνώσεις του.

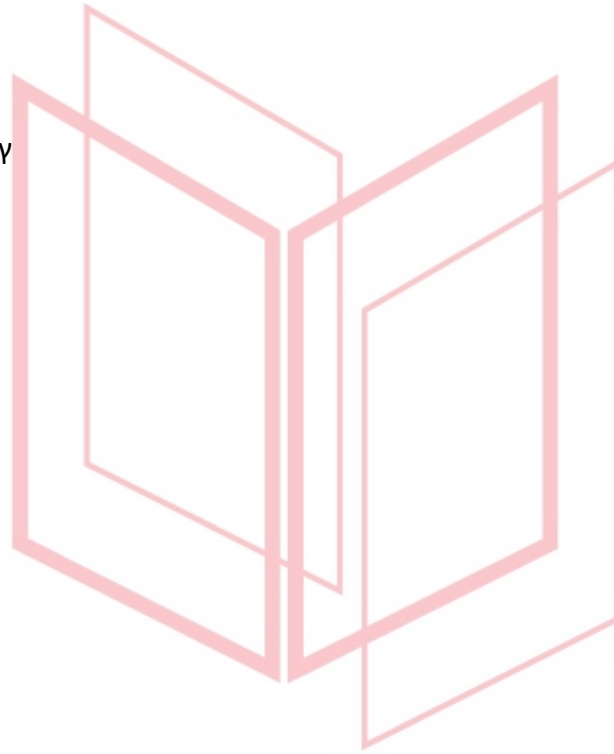
ή

Την **προηγούμενη** εβδομάδα η ζέστη ήταν αφόρητη.

Το διαμέρισμα που νοίκιασα είναι σχεδόν καινούργιο, έχοντας **αδούλευτες** όλες τις ηλεκτρικές συσκευές.

ή

Η **αδούλευτη** γη ποτέ δεν αποδίδει καρπούς.

αθλητισμού

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

B5.

Στο παράλληλο κείμενο, ο συγγραφέας συνδέει την προαίρεση με τη βούληση, η οποία υπάρχει μόνο στον άνθρωπο και όχι στα ζώα, στα οποία υπάρχει η όρεξη (Δεύτερον ότι μόνο στον άνθρωπο υπάρχει βούληση, γιατί μόνο στον άνθρωπο έχουμε προαίρεση). Η προαίρεση και μάλιστα η ηθική προαίρεση προϋποθέτει τη βούληση, τη σκέψη και τη σωστή αξιολόγηση όλων των πράξεων μας (ζύγισμα). Στηρίζεται στη λογική και στη διανοητική διεργασία και σημαίνει ελευθερία επιλογής μετά από ώριμη σκέψη. Η προαίρεση όπως και η βούληση, με άλλα λόγια, δεν έχουν σχέση με όσα πράγματα γίνονται από συνήθεια και μηχανικά (κάνομε άπειρα πράγματα από το πρωί έως το βράδυ χωρίς σκέψη και ζύγισμα, από συνήθεια, μηχανικά, όπως μας έμαθε ο κοινωνικός εθισμός).

Στο ίδιο πνεύμα και ο Επίκτητος αναγνωρίζει ότι η προαίρεση είναι το κύριο γνώρισμα του ανθρώπου που μαζί με τον λόγο τον ξεχωρίζουν από τα θηρία και τα πρόβατα (Τὸ πρῶτον ἄνθρωπος, τοῦτο δ' ἔστιν οὐδὲν ἔχων κυριώτερον προαιρέσεως). Ο Επίκτητος αναγνωρίζει στην προαίρεσιν ηγετικό και καθοδηγητικό ρόλο στον ανθρώπινο βίο και τη συνδέει με την ελευθερία (ταύτη τὰ ἄλλα ὑποτεταγμένα, αὐτὴν δ' ἀδούλευτον καὶ ἀνυπότακτον). Είναι ένας σημαντικός όρος της αρχαίας ηθικής φιλοσοφίας, κεντρικός στον Αριστοτέλη και σε Στωικούς όπως ο Επίκτητος. Εκτός από τη γενική σημασία της προτίμησης, στον Επίκτητο σημαίνει την ελεύθερη βούληση, την ελεύθερη στοχαστική επιλογή ενεργειών που συγκροτεί τον ηθικό χαρακτήρα του ανθρώπου. Είναι κυρίως μία κρίση, η έλλογη ικανότητα να επιλέγουμε και να αποβλέπουμε στα αποτελέσματα των πράξεών μας. Προϋπόθεση για την προαίρεσιν είναι η διαίρεσις των πραγμάτων σε αυτά που εξαρτώνται από εμάς (τα ἐφ' ἡμῖν) και σε αυτά που βρίσκονται πέρα από τις δυνάμεις μας (τα ἀπροαίρετα, τα οὐκ ἐφ' ἡμῖν) και είναι αδιάφορα για εμάς και την επίτευξη της ευδαιμονίας.

Θέμα Γ

Γ1. Αν δανειστούμε χρήματα, είναι δυνατόν να προσελκύσουμε τους ξένους πεζοναύτες τους με μεγαλύτερο μισθό. Γιατί η δύναμή της μπορεί να αγοραστεί περισσότερο παρά να στηριχτεί στην ίδια · η δική μας όμως (δύναμη) θα μπορούσε να πάθει αυτό λιγότερο, επειδή υπερέχει/έχει περισσότερη δύναμη στους στρατιώτες παρά στο χρήμα.

Γ2. Οι Κορίνθιοι, όντας οι πιο σκληροί υποστηρικτές του πολέμου εναντίον της Αθήνας, εκφράζουν τους λόγους για τους οποίους θεωρούν ότι θα υπερισχύσουν οι Πελοποννήσιοι στον πόλεμο. Αρχικά, έχουν αριθμητική υπεροχή, πολεμική πείρα και πειθαρχούν όλοι ανεξαιρέτως στις διαταγές (**«πρῶτον μὲν πλήθει προύχοντας καὶ ἐμπειρία πολεμική, πάντας ἐς τὰ παραγγελλόμενα ἰόντας»**). Προκειμένου να αντιμετωπίσουν τη ναυτική υπεροχή των Αθηναίων και οι ίδιοι θα εξασφαλίσουν στόλο με δικούς τους πόρους και με χρήματα που βρίσκονται στους Δελφούς και στην Ολυμπία (**«ἐξαρτυσόμεθα καὶ ἀπὸ τῶν ἐν Δελφοῖς καὶ Ὀλυμπία χρημάτων»**). Επιπλέον, οι Κορίνθιοι βασίζονται περισσότερο στη δική τους στρατιωτική δύναμη παρά στο χρήμα. Δανειζόμενοι, συνεπώς, χρήματα μπορούν να ενισχύσουν τη δική τους δύναμη αποσπώντας ξένους μισθοφόρους που υπηρετούν στον αθηναϊκό στόλο, σε αντίθεση με τους Αθηναίους που βασίζονται κυρίως στη ξένη μισθοφορική δύναμη (**«ὠνητὴ γὰρ ἡ Ἀθηναίων δύναμις μᾶλλον ἢ οἰκεία· ἡ δὲ ἡμετέρα ἦσσαν ἄν τοῦτο πάθοι, τοῖς σώμασι τὸ πλέον ἰσχύουσα ἢ τοῖς χρήμασιν»**).

Γ3.

α. ἐγὼ δὲ νῦν καὶ ἀδικούμενος τούς πολέμους ἐγείρω

β. ἄμυναι, κατάθου, ἐπικράτησον, πρόσχες

πλέονα (πλέω) / πλείονα, πλείω

Γ4.

α.

ἔχοντες: επιρρηματική αιτιολογική μετοχή, ως επιρρηματικός προσδιορισμός της αιτίας στο «ἐγείρομεν», συνημμένη στο υποκείμενο ἢ «ἡμεῖς»

ἐπικρατῆσαι: υποκείμενο στην απρόσωπη έκφραση «εἰκός (ἐστί)», τελικό απαρέμφατο (ετεροπροσωπία)

πλήθει: δοτική της αναφοράς στο «προύχοντας» (επιρρηματικός προσδιορισμός)

μισθῶ: δοτική του μέσου στο «ὑπολαβεῖν» (επιρρηματικός προσδιορισμός)

ναυβάτας: αντικείμενο στο «ὑπολαβεῖν»

ἢ οἰκεία: β' ὀρος σύγκρισης στο «μᾶλλον» που εκφέρεται «ἢ + ομοιόπτωτα» με τον α' ὀρο «ὠνητή» (και κατηγορούμενο στο υποκείμενο του εννοούμενου ρήματος «ἐστί», «ἢ δύναμις»)

β. Οἱ Κορίνθιοι ἔλεγον (αὐτοί) δέ τότε καί ἀδικούμενοι τόν πόλεμον ἐγείρουν.

[Ἡ Κεντρική Επιτροπή Εξετάσεων ἀποδέχεται και την λύση «Οἱ Κορίνθιοι ἔλεγον τούτους (σφᾶς) τότε καί ἀδικουμένους τόν πόλεμον ἐγείρουν » , εσφαλμένα ὁμως, γιατί στην προκειμένη περίπτωση νοηματικά υπάρχει ταυτοπροσωπία και ὄχι ετεροπροσωπία.]

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ